

BESLUT

Datum
2023-03-24

Dnr
2022/3775

Advokaten Jenny Fugleberg
Fugleberg Advokater
jenny@fuglebergadvokater.se

ANSPRÅK ENLIGT LAGEN (1998:714) OM ERSÄTTNING VID FRIHETSBERÖVANDEN OCH ANDRA TVÅNGSÅTGÄRDER

Sökande

Alexsandar Nikolovski, 19740467-8778

Ombud: Advokaten Jenny Fugleberg

Åklagarmyndigheten

Malmö åklagarkammare, AMR-7238-22

Justitiekanslerns beslut

Sökanden har rätt till ersättning för

1. Lidande med 560 000 kr.
2. Utgifter med 843 danska kronor eller motsvarande värde i svenska kronor enligt gällande växelkurs på beslutsdagen.
3. Ombudskostnader med 1 803 kr.

Ersättningen ska betalas ut av Justitiekanslern.

Utbetalning av ersättning sker normalt inom tio arbetsdagar från beslutets datum. Har ersättning enligt 2–4 §§ frihetsberövelagen beviljats under rättas Kronofogdemyndigheten om beslutet. Utbetalning till sökanden kan ske först efter att Kronofogdemyndigheten har meddelat Justitiekanslern att ersättningen inte ska utmätas.

Begäran m.m.

Sökanden har varit frihetsberövad under tiden den 21 januari 2021 – 30 mars 2022. Frikännande dom har meddelats.

Sökanden har begärt förhöjd ersättning för lidande, för förlorad arbetsförtjänst och för utgifter. Han har vidare begärt ersättning för ombudskostnader.

Åklagarmyndigheten har lämnat ett yttrande.

Justitiekanslern har tagit del av domarna i brottmålet samt av Justitieombudsmannens protokoll från inspektioner av Kriminalvården häktena Malmö och Karlstad. Justitiekanslern har även inhämtat uppgifter från Kriminalvården gällande vilken period sökanden satt placerad på en avdelning med omgjorda arrestceller.

Justitiekanslerns bedömning

Lidande

Allmänna utgångspunkter

Enligt 2 § frihetsberövelagen har den som varit häktad eller i minst 24 timmar anhållen på grund av misstanke om brott rätt till ersättning bland annat om det meddelas frikännande dom beträffande den brottsmisstanke som har föranlett frihetsberövandet. Sökanden har därför i princip rätt till ersättning för det lidande som frihetsberövandet får antas ha inneburit.

Åklagaren har anfört att ersättningen bör sättas ned eftersom sökanden genom sitt eget beteende starkt har bidragit till att stärka misstankarna mot honom.

Ersättning kan vägras eller sättas ned om den skadelidandes eget beteende har föranlett beslutet om frihetsberövande eller om det med hänsyn till övriga omständigheter är oskäligt att ersättning lämnas (se 6 § tredje stycket frihetsberövelagen). Regeln bör emellertid enbart tillämpas i de fall där den frihetsberövades eget beteende eller handlande har varit avgörande för beslutet att ingripa mot honom eller henne (jfr SOU 1993:55 s. 216).

Regleringen innebär att ersättning kan vägras i situationer där den frihetsberövade till följd av sitt eget handlande har stått i ett sådant förhållande till brottet att ett ingripande mot honom framstår som klart motiverat.

Eventuella kvarstående brottsmisstankar får inte föranleda att ersättningen sätts ned. För att nedsättning med hänvisning till den skadelidandes eget beteende ska kunna ske har det ansetts krävas att det agerande som föranleder nedsättning avser något annat än det handlande som låg till grund för frihetsberövandet, dvs. brottspåståendet (se NJA 2013 s. 1003). Vidare sägs det att anledningen till den frikännande domen saknar betydelse för rätten till ersättning.

Med hänsyn till att möjligheten till nedsättning kan anses innefatta ett undantag från den grundläggande rättsstatliga principen att den som inte har blivit dömd i en rättegång ska betraktas som oskyldig är det också påkallat med en restriktiv tillämpning av bestämmelsen. Det är staten som måste visa att förutsättningarna för nedsättning är uppfyllda (prop. 1997/98:105 s. 25 f. och s. 56).

De omständigheter som skulle kunna ligga till grund för jämkning är inte i tillräcklig grad utredda genom hovrättens dom. Av denna får anses följa att det inte är visat att sökanden visste om att det fanns narkotika i den lastbil han färdades i vid något av de båda tillfällena det var fråga om. Justitiekanslern bedömer inte att sökandens agerande enligt vad som framgår av domen kan anses utgöra ett sådant medvetet risktagande som krävs för att jämkning av ersättningen ska kunna ske. Justitiekanslern finner med beaktande av den restriktivitet som är påkallad vid nedsättningsregelns tillämpning därför att det i detta fall inte finns tillräckliga skäl att sätta ned ersättningen på grund av sökandens eget beteende.

Ersättningens storlek

Med hänsyn till att sökanden har varit misstänkt för särskilt allvarlig brottslighet ska ersättningen bestämmas till ett högre belopp än det som normalt lämnas vid frihetsberövanden av motsvarande längd.

Justitiekanslern har tagit del av Justitieombudsmannens uttalanden i protokoll från inspektioner på bl.a. häktet Malmö. Justitiekanslern bedömer mot den bakgrunden, och med hänsyn till de handlingar som sökanden har gett in i ärendet, att ersättningen ska höjas ytterligare något med anledning av att sökanden under en viss tid av frihetsberövandet var placerad på en avdelning med omgjorda arrestceller. Ersättningen bestäms därför sammantaget till 560 000 kr, oavsett vad sökanden har begärt.

Förlorad arbetsförtjänst

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst ska enligt frihetsberövelagen bestämmas till ett belopp som motsvarar vad den frihetsberövade har förlorat genom själva frihetsinskränkningen. Med detta menas i första hand ett direkt inkomstbortfall till följd av att den frihetsberövade inte kunde utföra sin vanliga sysselsättning under den tid frihetsberövandet pågick. Även förlust av inkomst under en period när en person söker nytt arbete efter ett frihetsberövande kan ge rätt till ersättning "i skäligen omfattning" (se prop. 1974:97 s. 71).

Sökanden har till stöd för sin begäran om ersättning för förlorad arbetsförtjänst gett in två anställningsavtal. Av avtalen framgår inte att sökanden har förlorat arbetsförtjänst under tiden för frihetsberövandet.

Sökandens begäran avslås därför i denna del. Det står honom fritt att återkomma, men han måste då vara beredd att ge in ytterligare utredning som visar den uppgivna inkomstförlusten, t.ex. intyg från arbetsgivaren eller lönespecifikationer.

Utgifter och ombudskostnader

Kostnaderna för resa hem från häktet godtas.

Med hänsyn till ärendets art och omfattning begränsas ersättningen för ombudskostnader till 1 803 kr inklusive mervärdesskatt, vilket motsvarar en timmes arbete enligt den av regeringen fastställda timkostnadsnormen för år 2022.

Ärendet har föredragits av Josefine Andersson.

På Justitiekanslerns vägnar

Anders Lindgren

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Upplysningar om överklagande m.m.

Justitiekanslerns beslut har fattats enligt bestämmelserna om statens frivilliga skadereglering som finns i förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. Beslutet kan inte överklagas. Den som är missnöjd med beslutet kan väcka talan mot staten i allmän domstol för att få begäran prövad i den ordning som gäller för tvistemål.